

स्थानीय राजपत्र

केरावारी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६, संख्या १४, १२ भाद्र २०७९

भाग-२

केरावारी गाउँपालिकाको घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड
सेवा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९

स्वीकृत मिति :- २०७९।०४।३१

प्रमाणिकरण मिति: २०७९।०५।१२

प्रस्तावना :- नेपालको संविधान, स्थानिय सरकार संनालन ऐन, २०७४ र नेपाल सरकारबाट स्वीकृत विस्तृतीकरणमा उल्लेखित स्थानीय तहले आम नागरिकलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय आधारभुत

स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नुपर्ने जिम्मेवारी बहन गर्न, ग्रामीण एवं अर्धशहरी बसोबास बाहुल्य यस केराबारी गाउँपालिका समुदाय निदानात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच वृद्धि गरी प्रजनन् तथा मातृत्व स्वास्थ्यको हेरचाह प्रवर्द्धन मार्फत अपाङ्गता रोकथाम, मातृ तथा नव शिशु स्वास्थ्य प्रवर्द्धन एवं मातृ तथा नवजात शिशु मृत्यु घटाउने समग्र स्वास्थ्य सेवाको पहुँच बिस्तार तथा दिगो विकास सम्बन्धि कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले केराबारी गाँउपालिकाको प्रशासकिय कार्यविधि नियमिति गर्ने ऐन, २०७५ को दफा ४ ले अधिकार प्रयोग गरि यो कार्यविधि जारी गरीएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. सक्षिस नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम "केराबारी गाउँपालिकाको घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा संचालन कार्यविधि, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि केराबारी गाउँपालिकाको स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:-

- (क) "घुम्टि अल्ट्रासाउण्ड सेवा" भन्नाले पायक पर्ने स्वास्थ्य संस्था गाउँघर क्लिनिकमा गएर दक्ष चिकित्सक/नर्सिङ्ग कर्मचारी/स्वास्थ्य कार्यकर्ता द्वारा आवधिक वा नियमित रूपमा गर्भवति महिलाहरूलाई निःशुल्क/सशुल्क दिइने न्यूनतम अल्ट्रासाउण्ड जाँच सेवालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ख) "दक्ष चिकित्सक/नर्स/स्वास्थ्य कार्यकर्ता" भन्नाले नेपाल सरकारको राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र द्वारा स्वीकृत ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड सेवा सञ्चालन सम्बन्धी तालिम वा सो सरहको तालिम वा योग्यता प्राप्त चिकित्सक / नर्सिङ्ग कर्मचारी / स्वास्थ्य कार्यकर्तालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ग) "पायक पर्ने स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले गर्भवती महिलाको बसोबास स्थलदेखी १५-३० मिनेटको अधिकतम दुरीमा पर्ने केराबारी गाउँपालिका अन्तर्गतको पालिका अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रलाई सम्झनु पर्छ ।
- (घ) "गर्भवती" महिला भन्नाले गर्भवती अवस्थाका आमाहरू सम्झनु पर्छ ।

- (ड) "कार्यपालिका" भन्नाले केराबारी गाउँपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) "कार्यक्रम" भन्नाले केराबारी गाउँपालिकामा सञ्चालित घुम्ती अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रमलाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) "मन्त्रालय" भन्नाले स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ज) "गाउँपालिका" भन्नाले केराबारी गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (झ) "नागरीक" भन्नाले केराबारी गाउँपालिकाको नागरीकलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) "सेवा प्रदायक" भन्नाले सम्बन्धित कार्यक्रमको लागी सेवा दिन खटीएका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी एवं कर्मचारीलाई सम्झनु पर्दछ ।

३. उद्देश्य: (१) यस कार्यविधिको उद्देश्य गर्भको अवस्थाको निदानात्मक जाँच गरी गर्भवती तथा गर्भ शिशुको स्वास्थ्य अवस्था तथा जटिलता पहिचान र प्रेषण गरी मातृ तथा नव शिशु स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, अपाङ्गता रोकथाम एवं मातृ तथा नव शिशु मृत्यु घटाउने प्रमुख उद्देश्य सहित देहाय उद्देश्य हुनेछ ।

- (क) गर्भसँग सम्बन्धित जटिलताहरूको समयमा नै पहिचान तथा प्रेषण गर्ने,
- (ख) नवशिशुमा हुने जन्मजात अपाङ्गता पहिचान, रोकथामतथा प्रेषण गर्ने,
- (ग) गाउँपालिका भित्रका अर्ध शहरी तथा ग्रामिण क्षेत्रका बिपन्न र दलित समुदायमा व्याप्त उच्च मातृ तथा नवशिशु मृत्युदरमा कमि ल्याउने,
- (घ) मातृ शिशु स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूमा समुदाय तथा स्थानीय स्वास्थ्य सस्थाबीच सहकार्य बढाउने,
- (ङ) आवश्यक अल्ट्रा साउण्ड सेवा गरिब, जोखिममा परेका र सामाजिक रूपमा उपेक्षित बर्गको गर्भवती महिलाहरूलाई स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा नै प्रदान गर्ने,
- (च) नियमित पुर्व प्रसुति सेवाको उपयोगितामा वृद्धि गर्दै संस्थागत सुत्केरीमा वृद्धि गर्ने।

(२) स्वास्थ्य जस्तो महत्वपूर्ण सेवालाई समयको दायरामा सिमीत गर्दा जनताले पाउनुपर्ने आधारभुत सेवाबाट बन्चित हुनुपर्ने भएकोले नेपाल सरकारले तोकेको सेवा समय भन्दा बाहेक पनि

स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने भएकोले "स्वास्थ्य सेवामा सबैको सरलको पहुँच" पुर्याउने उद्देश्य रहेको छ ।

परिच्छेद- २

कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया, मापदण्ड तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि व्यवस्था

४. घम्ति अल्ट्रासाउण्ड सेवा कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया: कार्यक्रम संचालनको प्रक्रिया देहाय अनुसारको हुनेछ ।

(क) घुम्ती अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रम पूर्णतया गर्भवती महिला लक्षित मात्र हुनेछ ।

(ख) कार्यक्रम गाउँपालिका भित्रका तोकिएको स्वास्थ्य संस्थाहरुबाटमात्र उपलब्ध गराइनेछ ।

(ग) कार्यक्रम संचालनको लागि गाउँपालिका स्तरीय समितिको गठन गरिनेछ ।

(घ) कार्यक्रम संचालनको समय एवं अवधी तथा स्थान गाउँपालिका स्तरीय समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

(ङ) कार्यक्रममा सेवा प्रदान गर्न कम्तिमा एक जना तालिम प्राप्त जनशक्ति र एक जना सहयोगी कर्मचारी परिचालन गरिनेछ ।

- (च) सेवा प्रदायकले कार्यक्रमको सेवा अभिलेख अनुसूची १ बमोजिम राखी अनुसूची २ बमोजिम मासिक एवं वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था, गाउँपालिका कार्यालय, स्वास्थ्य शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।
- (ज) पुर्व प्रसुती जांचको सेवा प्रदायक स्वास्थ्य संस्थाले घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवाका प्रेषण सम्बन्धि अभिलेख दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।
- (झ) सेवा संचालनमा खटिएका प्राविधिक र सहयोगी कर्मचारीलाई गाउँपालिकाको कार्यालयको निर्णय बमोजिम अतिरिक्त सुविधा/दैनिक भत्ता सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
- (ञ) सेवा संचालनमा खटिएका प्राविधिक र सहयोगी कर्मचारीहरुले तोकीएको समय भन्दा बाहेक अतिरिक्त समयमा स्वास्थ्य सेवामा काम गर्नुपर्ने भएमा अग्रीम कार्य तालिका सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले कामको विवरण तयार गरी स्वास्थ्य शाखा प्रमुखको सिफारीसमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतबाट स्विकृत गराउनु पर्दछ ।

(ट) अतिरिक्त समय काममा खटिएका स्वास्थ्यकर्मिहरूले खटिएको एक महिना भित्र प्रगती प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत समक्ष पेस गर्नु पर्दछ ।

(ठ) कार्यक्रमका लागी अतिरिक्त सुबीधा तथा दैनिक भ्रमण खर्च सम्न्धी ब्याबस्था देहाय अनुसार हुनेछ ।

(१) कार्यक्रम संचालन गर्न वडा न १, २ र ४ मा जाँदा आउदा १५ कि.मी. भन्दा बढी भएकोले नियमानुसार दैनिक भ्रमण खर्च उपलब्ध गराउने ।

(२) अन्य वडाहरू ३, ५, ६, ७ र ९ मा १५ कि मी भन्दा कम दुरी रहेकोले यातायात खर्च वापत रु ५००।— उपलब्ध गराउने ।

(३) गाउँपालिकाको सम्बन्धित वडाले आवश्यक ठानेमा वडाको स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिले अल्ट्रासाउण्ड

गरेवापत न्युनतम सेवा शुल्क तोक्न
सक्नेछ ।

(ठ) कुल सेवाग्राहीको अत्ति बिप्पन, असहाय, अपाङ्गता
भएका, दैवी प्रकोप तथा विपदमा परेका सेवाग्राही
गर्भवती महिलाहरुलाई स्थानीय स्वास्थ्य संस्था
संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा
निःशुल्क सेवा दिन सकिनेछ ।

(ड) अल्ट्रासाउण्ड मेसिन तथा सामग्री ओसार पसारको
लागि घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम व्यवस्थापन
समितिको सिफारिसमा गाउँपालिकाले आवश्यक
व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

५. घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा कार्यक्रम संचालन मापदण्ड : (१)
देहाय बमोजिमको मापदण्ड अन्तर्गत कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।

(क) प्रत्येक गर्भवतीलाई गर्भ अवधिमा कम्तिमा ३
पटक (चौथो, छैठो र नवौं महिनामा) तथा
गर्भसंग सम्बन्धित कुनै समस्या भएमा थप सेवा
प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(ग) सेवा प्रदायकले अल्ट्रासोनोग्राफीबाट देखिएको
अवस्थाको सिफारिस सहित आवश्यक सल्लाह

परामर्शको लागि मातृ सेवा क्लिनिकमा पठाउनु पर्नेछ ।

(घ) गर्भवती महिलासंग प्रत्येक भेटमा सेवा प्रदायकले अल्ट्रासोनोग्राममा पुन अनुगमनको जाँचको लागि आउने समयको सिफारिस एवं सल्ला दिनु पर्नेछ ।

(ङ) सेवा प्रदायकले अल्ट्रासोनोग्राफीबाट गर्भावस्था सम्बन्धी देखिएका जटिलताबारे आवश्यक परामर्श गरी सो अवस्थाको सिफारिस सहित सोको व्यवस्थापन हुने माथिल्लो स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गरी पठाउनु पर्नेछ ।

६. घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा कार्यक्रम व्यवस्थापन: (१) कार्यक्रम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था देहाय अनुसारको हुनेछ ।

(क) गाँउपालिका स्तरमा घुम्ती अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रमको प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय पक्षलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयनका लागि देहाय अनुसारका सदस्य रहने गरि घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।

(१) गाउँपालिका अध्यक्ष

-अध्यक्ष

(२) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	-सदस्य
(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य
(४) आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख	-सदस्य
(५) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	- सदस्य
(६) घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा संचलन गर्ने कर्मचारी	- सदस्य
(७) स्वास्थ्य शाखाले तोकेको कर्मचारी	

सदस्य सचिव

(ख) वडा स्तरमा घुम्ती अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रमको प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय पक्षलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यावस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

(ग) घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. कार्यक्रमको स्रोत व्यवस्थापन योजना तर्जुमा तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कार्यपालिकालाई सहयोग गर्ने ।

२. कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मुल्याङ्कन समिक्षा पृष्ठपोषण सुधार एवं विस्तार सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

३. यस सेवा संचालनको सामाग्रीहरु र नियमित सेवा प्रवाह खर्चको व्यवस्थापन गर्ने ।
  ४. यस सेवामा प्रयोग हुने Ultra Sound Machine लगायतका सामग्रीको मर्मत सम्भारको व्यवस्थापन गर्ने ।
  ५. सेवा संचालनमा खटिएका प्राविधिक र सहयोगी कर्मचारीहरुको दैनिक भत्ता सुविधा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
  ६. सेवा संचालन हुने स्थान/संस्था समय एवं अवधी सम्बन्धी निर्णय ।
  ७. सेवा संचालनमा देखिएका विविध व्यवस्थापकीय समस्या समाधान सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
७. कार्यक्रम सम्पर्क शाखाको जिम्मेवारी: घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा कार्यक्रमको सम्पर्क शाखाको रुपमा स्वास्थ्य शाखालाई सम्पुर्ण जिम्मेवारी हुनेछ ।
८. कार्यक्रम सम्पर्क व्यक्तिको जिम्मेवारी: घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा कार्यक्रमको सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा स्वास्थ्य शाखाको नर्सिड

अधिकृत वा शाखाले तोकेको व्यक्तिलाई सम्पूर्ण जिम्मेवारी हुनेछ ।

परिच्छेद-३

विविध

९. बाधा अडकाउ फुकाउन सक्ने : यस कार्यविधिको कार्यन्वयनको क्रममा कुनै बाधा अडकाउ आएमा कार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा अडकाउ फुकाउन सक्नेछ ।

१०. अमान्य हुने : यो कार्यविधिमा उल्लेख भएका प्रावधान र प्रक्रियाहरू संघीय, प्रादेशिक तथा केराबारी गाउँपालिकाको मूल कानूनसंग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

११. कारवाही : यस कार्यविधि बिपरित कार्य गर्न/गराउन वा आदेश दिन वा सिफारिस तथा सहयोग गर्न पाइने छैन ।

अनुसूची १
(दफा ४ को उपदफा (१) (ख) संग सम्बन्धित)
घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा रजिष्टर
Portable Ultrasound Service register

District
Year

Name of HF

Ward No.

Fiscal

S · N ·	Basic Information	Name of Woman and Pregnancy	First Trimester	Status		Second Trimester	Third Trimester	Other Visit 1	Other Visit 2	Other Visit 3	Other	Refer	Refer to	Causes of Refer	Outcome of
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	1 1	1 2	1 3	1 4	1 5
	M. R. No.		Sc an Da te	DD/MM/Y Y	Scan Date	DD /M M/ YY	DD /M M/ YY	DD /M M/ YY	DD /M M/ YY	DD /M M/ YY					

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

		Period Of Gestation		Period of Gestation													
S. N. No.		Ectopic Pregnancy	Yes	1	Biperietal Diameter												
			No	2	Head Circuference												
					Abdomen Cicumference												
Cast Code		No.of Gestational Sac			Femur Length												
		Cardiac Activity	+ve		Present	Vertex	1	1	1	1							

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

Age				-ve		Breech		2	2	2	2							
		Crown Rump Length				Transverse		3	3	3	3							
Contact No.	Gravida	Retained Product of Conception (Abortion)	Fetal Heart Sound															
			Fetal Weight															
Palika Name	Para	Fetus	Live	1	Fetus	Live	1	1	1	1	1							
			Dead	2		Dead	2	2	2	2	2							

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

Ward No.	LM P	Location of Placenta	Length of Cervix														
	DD /M /M/ YY		Retained Product of Conception(Abortion)		1		1	1	1								
Village/Tole	ED D	Hydatidiform (Molar Pregnancy)		1	Location of Placenta												
	DD /M /M/ YY	Refer		1	Polyhydraminous		1	1	1	1	1						
		Refer to..			Oligohydraminous		1	1	1	1	1						
		Cause of Refer	Hydatidiform (Molar Pregnancy)			1	1	1	1								
			Placenta Previae		1	1	1	1	1								

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

			Outcome of Referred Patient	Abruptio Placentae	1	1	1	1	1						
				Fetal Abnormality	1	1	1	1	1						
				Number of Fetus	1	1	1	1	1						

अनुसूची २

(दफा ४ को उपदफा (१) (छ) संग सम्बन्धित)

घुम्ती अल्ट्रासाउण्ड सेवा मासिक प्रतिवेदन

Portable Ultrasound Service Monthly Report

Name of Palika:

District:

Month:

Description		Ward No. of HF/ Mobile Camp									
Ward Number											
Findings/Classification of	First Trimester	Total Scan Cases									
		Ectopic Pregnancy									
		Multiple Pregnancy									
		Cardiac Activity-ve									
		Retained Product of Conception(Abortion)									
		Fetal Death									
		Hydatidiform (Molar Pregnancy)									

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

Second Trimester	Refer													
	Total Scan Cases													
	Intrauterine Fetal Death													
	Retained Product of Conception(Abortion)													
	Polyhydraminous													
	Oligohydraminous													
	Hydatidiform (Molar Pregnancy)													
	Placenta Previa													
	Abruptio Placentae													
	Fetal Abnormalities													
	Multiple Pregnancy													
Third	Refer													
	Total Scan Cases													
	Presentation-Vertex													
	Presentation-Breech													

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

	Presentation-Tranverse													
	Intrauterine Fetal Death													
	Retained Product of Conception(Abortion)													
	Polyhydraminous													
	Oligohydraminous													
	Hydatidiform (Molar Pregnancy)													
	Placenta Previa													
	Abruptio Placentae													
	Fetal Abnormalities													
	Multiple Pregnancy													
	Refer													
Other Complications														
Total Scan Cases														
Total New Cases														
Total Repeated Cases														

खण्ड ६, संख्या १३, १२ भाद्र २०७९

Total Refer Cases											
Refer Cases	Details Of Refer Cases	Refer Case 1	Refer Case 2	Refer Case 3	Refer Case 4	Refer Case 5					
	Refer to..										
	Causes of Refer										
	Outcome of refer Case										

Prepared By:

Name :

Designation:

Date:

Verified By:

Name :

Designation:

Date:

आज्ञाले
सुदर्शन दाहाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत